

UMELECKÉ (básnické) PROSTRIEDKY

ALITERÁCIA opakovanie rovnakých alebo zvukovo podobných hlások, napr. *Duní Dunaj a luna za lunou sa valí*
EPIZEUXA - bezprostredné opakovanie slova (slov) vo verši alebo vete: *Ja sladké túžby, túžby po kráse spievam... / koho rada vidím, koho rada vidím, tomu ho dám, tomu ho dám...* (Červené jablčko)

ANAFORA - opakovanie rovnakého slova (slov) na začiatku susedných veršov alebo viet, príp. na začiatku jednotlivých strof:

*Možno mi tvojich úst sa odrieknuť,
Možno mi nemilým ostať
v diaľky diaľne utieknuť,
Možno mi ruku nedostať...*

EPIFORA - opakovanie rovnakých slov (slova) na konci susedných veršov alebo viet.

EPANASTROFA - tým istým slovom (slovami) sa končí niektorý verš alebo veta a začína ďalší.

REFRÉN - opakovanie rovnakého verša alebo viacerých veršov na konci jednotlivých strof básne.

APOSTROFA - rečnícke oslovenie, oslovenie neprítomnej osoby alebo neživého predmetu /*ty Štedrý večer, ty tajomný sviatok/*.

REČNÍCKA OTÁZKA - nevyžaduje si odpoveď (väčšinou): *A čo je mladosť? — Dvadsaťpäť rokov? Ružových tváří hlad' jará? Či údov sila? Či strmosť krokov?*

REČNÍCKA ODPOVEĎ - odpovedá na rečnícku otázku, obsahuje nejakú životnú pravdu či múdrosť, závažné myšlienkové a mravné posolstvo. *Toto sa všetko zostará! Mladosť je túžba živá po kráse,*

EPITETON - pripisuje predmetu zvláštnu, nezvyčajnú vlastnosť, má citové zafarbenie - básnický prívlastok: *vlažný vánok; železný obor*; konštantné (stále) epiteton: *sivá holubička, čierne oči*; metaforické epiteton: *Krvavé sonety, Cválajúce dni*

PRIROVNANIE - porovnáva dve veci pomocou spoločnej vlastnosti a vyzdvihuje tak porovnávanú vlastnosť, porovnávacie spojky ako, sťa, jak, ani, napr. (človek) *mocný ani dub*

METAFORA vzniká prenášaním vlastnosti na základe vonkajšej podobnosti: *pole jedna živá tvár... má veľké oči; hryzie ho svedomie; smola sa mu lepí na päty...*

METONYMIA - prenesenie významu na základe vnútornej súvislosti napr. autor za dielo (*kúpiť Benku, čítať Hviezdoslava, milovať Mozarta*); nástroj (*živiť sa perom, hrať hlavou, vyberaný jazyk*); materiál (*kúpiť orech-nábytok, kúpiť norka-kožuch*); iné súvislosti: *ležať na šestke* - izba, *milovať fľašku* - alkohol, *zjedol celý tanier* - jedlo, *Slovensko vyhralo* - hokejisti, *hrad reagoval okamžite* - prezident

ZDROBNENINA - vyjadruje nežný cit, kladný citový vzťah, zjemňuje význam slov

PERSONIFIKÁCIA - zosobnenie - prenáša (pripisuje) ľudské vlastnosti neživým predmetom a javom napr. *viator spieval, nebo sa hnevá, lúka tančuje, slnko sa usmieva...*

SYMBOL - vzniká na základe zaužívaného (ustáleného) označenia napr. *srdce = láska, orol = sloboda, Tatry = Slovensko*

EUFEMIZMUS --nepriame pomenovanie nepríjemnej skutočnosti pomocou básnického obrazu, aby sa zmiernil negatívny výraz: *odísť na večnosť, dodýchať*

ALEGÓRIA (inotaj) nepriamo, utajene vyjadruje určitú myšlienku - napr. *zvieratá v bájke predstavujú ľudí*

HYPERBOLA - zveličenie - *zem rykom sa otriasa...*